

Nr 140.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ändrade villkor för lån till skyddshemmet åkerbrukskolonien Hall; given Stockholms slott den 25 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Sven Lübeck.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i stats-
rådet å Stockholms slott den 25 februari 1929.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lübeck anför:

I skrivelse den 9 februari 1929 har föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina hos Kungl. Maj:t gjort framställning om understöd åt föreningen till dess skyddshemsverksamhet vid åkerbrukskolonien Hall.

Innan jag övergår till redogörelse för det närmare innehållet i föreningens framställning, torde jag få redogöra för föreningens och den av densamma drivna anstaltens ändamål, tidigare beviljade särskilda statsunderstöd, årliga statsbidrag m. m.

*Föreningens
och anstaltens
ändamål, tidi-
gare beviljade
statsunder-
stöd m. m.*

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 113 häft. (Nr 140.) 485 29 1

Föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina stiftades år 1873. Enligt de av föreningen år 1874 antagna stadgarna, vilka senast år 1927 undergått ändringar, har föreningen till ändamål att på framställning av barnavårdsnämnd eller styrelse för annat skyddshem i enlighet med lagen om samhällets barnavård för vård och uppfostran mottaga *dels* vanartade gossar under femton år, vilka på grund av vanartens beskaffenhet anses böra intagas icke i vanligt, av landsting eller stad, som icke deltagar i landsting, drivet skyddshem eller skyddshemsavdelning utan i dylik, av staten eller annan upprättad anstalt, som avses i 43 § 2 mom. i nämnda lag, *dels* sådana vanartade gossar, som på grund av kroppslig sjukdom eller psykisk undermålighet anses böra intagas i sådant för vanartade av detta slag avsett skyddshem eller skyddshemsavdelning, varom förmäles i 43 § 3 mom. samma lag, *dels ock* vanartade gossar över femton år, vilka anses böra intagas i skyddshem eller skyddshemsavdelning, som i förstnämnda lagrum avses. Föreningens skyddshem skall förvaltas i enlighet med särskilt av Konungen fastställt reglemente. Därjämte har föreningen till syftemål att under vissa angivna förutsättningar bispringa frigivna fångar (§ 1). Föreningens angelägenheter ombesörjas av en styrelse, bestående av fem personer, av vilka Konungen utser tre samt föreningen bland sina ledamöter väljer två. Dessa senare väljas för en tid av fyra år. Föreningen utser därjämte för lika lång tid suppleanter (§ 3).

Såsom främsta uppgift för sin verksamhet satte föreningen redan från början uppfostrandet av vanartad ungdom i en härför lämplig anstalt. Sedan för detta ändamål egendomen Hall i närheten av Södertälje inköpts, öppnades därstädes föreningens anstalt åkerbrukskolonien Hall år 1876.

Den 24 oktober 1879 fastställde Kungl. Maj:t första gången reglemente för denna anstalt. Nu gällande reglemente är av Kungl. Maj:t utfärdat den 29 juni 1926.

Enligt detta reglemente har kolonien till ändamål att på framställning av barnavårdsnämnd eller styrelse för annat skyddshem i enlighet med lagen om samhällets barnavård för vård och uppfostran mottaga sådana vanartade gossar, varom, enligt vad nyss angivits, förmäles i föreningens stadgar (§ 1). Ledningen av skyddshemmets angelägenheter utövas av föreningens styrelse (§ 2).

Tidigare har av staten lämnats understöd till åkerbrukskolonien Hall på flera olika sätt.

Redan vid anstaltens igångsättande anvisade Kungl. Maj:t år 1875 till densamma medel för särskilda ändamål. Sedan kolonien öppnats och någon tid varit i gång, yppade sig behov av särskilt statsunderstöd för dess drivande. För varje barn uppbar kolonien visserligen från kommun, till vilken barnet hörde, eller från enskild, som för detsamma drog försorg, 150 kronor årligen under minst 3 år, vilket belopp för Stockholms stad var höjt till 200 kronor. Men koloniens inkomster visade sig dock otillräckliga. Kungl. Maj:t vidtog då en åtgärd, för vilken riksdagens år 1879 församlade revisorer uttalat sig.

Genom beslut den 31 december 1879 medgav nämligen Kungl. Maj:t, att från fängvårdsanstalternas besparingskassa finge till ifrågavarande anstalt för år 1880 utgå ett bidrag, beräknat efter 50 öre för dag för varje barn till ett antal av högst 150, som på grund av domstols beslut eller på polis- eller kommunalmyndighets anmälan vore därstädes intaget till vård och uppfostran. Sådant bidrag har sedermera enligt upprepade medgivanden av Kungl. Maj:t utgått även för åren 1881—1910, under åren från och med 1903 dock endast för barn, som före sistnämnda år intagits å anstalten.

Ytterligare statsunderstöd visade sig emellertid vara behöfligt. Förutnämnda förening hade på inköp och bebyggande av egendomen Hall nedlagt hela sitt kapital, förvärvat huvudsakligen genom donationer och insamlingar. För ytterligare komplettering av byggnader och inventarier ävensom till täckande av brist, uppkommen därigenom att koloniens utgifter årligen överstigit inkomsterna, hade föreningen åsamkat sig en skuld, som vid 1882 års slut uppgick till omkring 130,000 kronor. Med anledning härav beviljade riksdagen på särskilda framställningar av Kungl. Maj:t för vart och ett av åren 1884—1891 till understödjande av åkerbrukskolonien Hall ett belopp av 15,000 kronor. Dessutom erhöll föreningen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 25 juli 1884 från fängvårdsanstalternas besparingskassor ett särskilt bidrag av 40,000 kronor till uppförande av då behöfliga byggnader för kolonien.

Från och med år 1903 fick ifrågavarande anstalt en bestämdare ställning och inordnades bland de inrättningar, som under namn av skyddshem avsågos i den av 1902 års riksdag antagna, av Kungl. Maj:t den 13 juni 1902 (nr 67) utfärdade lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn, vilken trädde i kraft den 1 januari 1903 och gällde till den 1 januari 1926, då lagen om samhällets barnavård trädde i tillämpning.

1902 års riksdag medgav, att till styrelse för skyddshem till bestridande av kostnaderna för varje på grund av lagen angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn i skyddshemmet intaget barns vård finge utgå ett årligt statsbidrag av 100 kronor för den tid skyddslingen vårdades i skyddshemmet.

I överensstämmelse med riksdagens nyssnämnda beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 13 juni 1902 kungörelse angående statsbidrag till uppfostringsanstalter för vanartade och i sedligt avseende försummade barn (nr 67 s. 20).

Sedan föreningen med utgången av räkenskapsåret 1 juli 1893—30 juni 1894 blivit skuldfri, lyckades man någorlunda hålla jämvikt mellan disponibla bidrag och inkomster å ena sidan samt ofrånkomliga utgifter å den andra, till dess kristiden började göra sig gällande.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 15 september 1916 fann sig emellertid föreningen nödsakad att göra framställning om proposition till riksdagen angående förhöjt statsbidrag. Föreningen ifrågasatte därvid en ökning av detta bidrag i vad det anginge å åkerbrukskolonien Hall intaget barn med 100 kronor över det författningsenliga statsbidraget för i skyddshem intaget

barn — 100 kronor — eller alltså till 200 kronor. I motiveringen för denna framställning framhölls bland annat, att bidragen till kolonien alltjämt visat sig vara otillräckliga, vilket tid efter annan nödgat föreningens styrelse att för täckande av årsutgifter anlita till fonder avsatta donationsmedel; senast år 1915 hade för sådant ändamål använts 15,000 kronor. Av till föreningen donerade medel, oberäknat en donationsfond till uppmuntran åt eleverna vid Hall, återstode odisponerade endast 61,000 kronor, och räntan å dessa medel uppginge icke fullt till det belopp, som åtginge till bestridande av från en donation utgående livränta och av föreningen beviljade pensioner.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 23 april 1917 (se proposition nr 269 år 1917) anförde dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet bland annat att, då andra tänkbara inkomstkällor för kolonien redan syntes hava blivit i så hög grad som möjligt anlitate, någon annan utväg för bekommande av erforderligt understöd icke torde vara tillfinnandes än att staten trädde hjälpende emellan. Den form för statsunderstödet utgående som ifrågasatts kunde departementschefen emellertid icke förorda. Det vore icke lämpligt att för ett enda skyddshem, låt vara av den säregna beskaffenhet som åkerbrukskolonien Hall, i berörda avseende göra undantag från de bestämmelser, som meddelats för skyddshem i allmänhet. Det vore framför allt på grund av den inträffade dyrtiden denna uppfostringsanstalt liksom andra råkat i trångmål. Den hjälp, som skulle beredas anstalten, borde enligt departementschefens mening erhålla formen av ett tillfälligt understöd. Föreningens styrelse hade i ansökningen meddelat, att den tid efter annan, senast år 1915, nödgats till täckande av årsutgifter anlita till fonder avsatta donationsmedel men att sagda fonder icke vidare lämnade tillgång till förskjutande av medel för anstaltens drivande. Följden härav hade blivit att brist uppstått i koloniens räkenskaper. För år 1916 uppginge denna brist, enligt från föreståndaren införskaffat utdrag av årsräkenskapen för kolonien, till 15,014 kronor 42 öre, och efter vad samme föreståndare meddelat kunde det icke förväntas, att koloniens ställning utan ökat understöd skulle bliva bättre under år 1917. Under dessa omständigheter och med hänsyn till koloniens behov av skyndsam ekonomisk hjälp syntes det departementschefen riktigast, att anslag äskades hos riksdagen till täckande av den under år 1916 uppkomna bristen. Detta anslag borde lämpligen sättas till 15,000 kronor, att utgå såsom förslagsanslag, högst, på extra stat för år 1918 med rätt för Kungl. Maj:t att redan under år 1917 låta av tillgängliga medel förskottsvis utanordna beloppet.

Riksdagen beviljade anslaget i den av departementschefen föreslagna formen. Vid anmälan av sitt beslut härom (skrivelse nr 8, punkt 210) framhöll riksdagen, att riksdagen icke kunnat undgå att hysa betänkligheter mot att giva ifrågavarande anstalt ett så avsevärt statsunderstöd, detta på grund av den befarade följderna, att ett bifall kunde föranleda liknande anspråk från andra skyddshem. Åkerbrukskolonien Halls särställning såsom en anstalt för grövre vanartade, som icke kunde hänvisas till övriga skyddshem, hade

dock föranlett riksdagen att ej låta nämnda betänkligheter vara avgörande. Riksdagen hade därför beviljat det begärda anslaget men ville framhålla, att den hjälp, som därigenom bereddtes anstalten, måste betraktas såsom en tillfällig nödhjälp, vilken ej för framtiden finge verka prejudicerande.

År 1920 återkom föreningen med begäran om särskilt statsunderstöd. I skrivelse den 5 mars 1920 hemställde sålunda föreningen, att Kungl. Maj:t måtte bereda föreningen dels till täckande av brist för år 1919 ett anslag av 35,000 kronor, dels ock till täckande av beräknad brist för år 1920 ett anslag av 48,000 kronor.

I skrivelse den 16 juli 1920 ändrade därefter föreningen sin nyssnämnda framställning om statsunderstöd till att avse anslag till åkerbrukskolonien dels för år 1921 å 151,000 kronor till gäldande av 1919 års brist med 31,500 kronor och till bestridande av kostnader för kolonien med 60,000 kronor för vartdera av åren 1920 och 1921 samt dels för år 1922 å enahanda belopp av 60,000 kronor, sistnämnda belopp under förutsättning att anstalten icke dessförinnan bleve övertagen av statsverket, varom särskild framställning till Kungl. Maj:t gjorts förenämnda den 5 mars 1920.

I skrivelse den 4 december 1920 förklarade föreningen sig därefter frångå yrkandet om extra statsbidrag för åren 1920—1922 och således endast hemställa om anslag till täckande av 1919 års brist å 31,500 kronor. Anledningen härtill var närmast den, att en av föreningen framställd begäran till landsting och städer, som ej deltaga i landsting, att höja vårdavgiften för elev och år från 350 kronor till 950 kronor beviljats från och med år 1921 av samtliga landsting och städer och beträffande år 1920 av samtliga städer och alla landsting utom ett.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 18 mars 1921 anförde dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet efter framhållande av vissa i ärendet framlagda uppgifter beträffande anstaltens ekonomiska ställning, att något överskott till täckande av den brist, som uppkommit under år 1919 och som konstaterats uppgå till 31,500 kronor, icke vore att förvänta. Med hänsyn härtill och då statens hjälp i förevarande avseende syntes vara så mycket mera motiverad, som åkerbrukskolonien Hall för uppfostran mottog de mest vanartade gossar från hela riket och anstaltens verksamhet sålunda vore av stor betydelse för det allmänna, ansåge departementschefen, att framställning borde göras till riksdagen om beviljande på tilläggsstat för år 1921 av ett förslagsanslag, högst, å 31,500 kronor till täckande av under år 1919 uppkommen brist i räkenskaperna för åkerbrukskolonien Hall.

Mot den av Kungl. Maj:t i anslutning härtill avlätna propositionen (nr 289) fann riksdagen ej anledning till erinran (skrivelse nr 8 B, punkt 75).

Såsom förut antytts gjorde föreningen i särskild skrivelse den 5 mars 1920 även framställning med erbjudande åt staten att övertaga åkerbrukskolonien och egendomen Hall. Såsom skäl härför framhöll föreningen bland annat de föreliggande ekonomiska svårigheterna och de därmed förenade farhågorna för att om staten icke skulle vilja ingripa till upprätthållande av verksamheten å Hall, föreningen kunde bli nödgad att inom

en kort tid nedläggas densamma, något som icke blott för föreningen måste kännas synnerligen beklagligt utan även enligt styrelsens uppfattning vore till skada för det allmänna.

Vid anmälan den 7 januari 1921 av anslagsbehoven under riksstatens åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t på hemställan av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet riksdagen att i avbidan på proposition i ämnet för inköp av egendomen Hall med därvarande uppfostringsanstalt på extra stat för år 1922 beräkna ett förslagsanslag, högst, 1,000,000 kronor, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Sedan det visat sig, att den ytterligare beredning av förenämnda ärende, som befunnits erforderlig, icke kunde bli slutförd före den ordinarie propositionstidens utgång, gav Kungl. Maj:t i skrivelse den 11 mars 1921 (nr 207) riksdagen tillkänna, att proposition i ärendet icke komme att avgivas till då pågående riksdag.

Frågan om statsinköp blev därefter tills vidare undanskjuten. Visserligen föreslog fattigvårdslagstiftningskommittén i sitt den 19 april 1921 avgivna betänkande angående den offentliga barnavården, att staten själv skulle anordna eller åtminstone helt ansvara för driftkostnaderna vid anstalter för de grupper av vanartade, som enligt lagförslaget borde uppfostras avskilda från andra vanartade i särskilda skyddshem, och kommittén ifrågasatte i samband härmed statsförvärfv av åkerbrukskolonien Hall enligt av föreningen gjort erbjudande. I propositionen nr 150 till 1924 års riksdag framlades emellertid en i viss mån ny plan till lösning av nyssnämnda spörsmål, i det att anordnandet av nya statsanstalter ansågs böra undvikas och i stället hela den uppfostringsverksamhet, varom här vore fråga, anförtros åt ett antal föreningar och stiftelser i av dem redan tillhöriga eller för ändamålet anordnade anstalter. Denna plan, som vann riksdagens godkännande, har sedermera fullföljts genom slutande av överenskommelser mellan staten samt dylika föreningar och stiftelser i nämnda syfte.

Förslaget till överenskommelse med ifrågavarande förening avsåg omhändertagande av manliga vanartade till ett antal av omkring 235, eventuellt 260. Sedan förslaget i huvudsak vunnit godkännande av 1925 års riksdag, blev den definitiva överenskommelsen sluten den 12 juni 1925.

Denna överenskommelse är av följande lydelse.

1. Föreningen åtager sig att från ingången av år 1926 å sitt skyddshem åkerbrukskolonien Hall för skyddsuppfostran mottaga

a) till det antal, som koloniens nuvarande byggnader medgiva, dels vanartade gossar under 15 år, vilka på grund av vanartens beskaffenhet anses böra intagas i skyddshem eller skyddshemsavdelning, som avses i 43 § 2 mom. i lagen om samhällets barnavård, dels ock sådana vanartade, som på grund av kroppslig sjukdom eller psykisk undermålighet anses böra intagas i skyddshem eller skyddshemsavdelning, varom förmåles i 43 § 3 mom. i samma lag, samt

b) intill 50 vanartade över 15 år, vilka anses böra intagas i skyddshem eller skyddshemsavdelning, som avses i 43 § 2 mom. nämnda lag.

2. a) För elever av sistnämnda kategori uppför föreningen i enlighet med av Kungl. Maj:t godkänd plan nödiga byggnader å ett till jordbrukskolonien hörande jordområde vid Långängen, som avfattats å två av distriktslantmätaren O. A. Lindén år 1925 upprättade kartor och innehåller 3 hektar 54 ar 10 kvadratmeter.

b) För uppförande av nämnda byggnader beviljar Kungl. Maj:t föreningen ett lån av statsmedel å 200,000 kronor att uppbäras och åtnjutas under följande villkor, nämligen:

att av lånebeloppet den 31 juli 1925 utbetalas 125,000 kronor för uppförande av nybyggnader för 25 elever samt återstående beloppet 75,000 kronor, då antalet elever av ifrågavarande kategori stigit över 25 och Kungl. Maj:t på anmälan av föreningen förklarat hinder ej möta för uppförande av nybyggnader för ytterligare 25 elever,

att till säkerhet för lånet lämnas i föreningens fastigheter 1 mantal Hall nr 1, 1 mantal Hall nr 2, 1 mantal Hall nr 3, 1 mantal Håga nr 1 och 1 mantal Hågelby nr 1 i Östertälje socken meddelade inteckningar å tillhopa 200,000 kronor, liggande närmast efter 200,000 kronor,

att föreningen vid lyftande av ovannämnda belopp av 125,000 kronor och 75,000 kronor avlämnar av föreningen utfärdade förbindelser å dessa belopp jämte sådana inteckningar, som förut angivits, till motsvarande belopp,

att ränta å lyftat lånebelopp efter en räntefot av fem procent skall erläggas första gången den 31 december 1925 och sedan halvårsvis varje år den 30 juni och 31 december, till dess lånet blivit till fullo guldets,

samt att lånet skall återgäldas i sammanhang därmed att förevarande avtal upphör att gälla utan att nytt avtal träffas mellan staten och föreningen rörande användningen av de i a) avsedda byggnaderna; dock att, om förevarande avtal upphör till följd av uppsägning från statens sida utan att nytt avtal rörande nämnda byggnaders användande träffas mellan staten och föreningen, dessa byggnader jämte det i a) omförmälda jordområdet skola övertagas av staten mot återställande av de för lånet utfärdade förbindelser jämte till säkerhet därför lämnade inteckningar, därvid den fastighet, som sålunda skall överlämnas till staten, icke må vara besvärad av någon inteckning.

3. För de i mom. 2 avsedda nybyggnaderna erlägger staten årlig hyra, som, då nybyggnader för 25 elever tagits i bruk, uppgår till 8,750 kronor, och, sedan nybyggnader för ytterligare 25 elever tagits i bruk, till 14,000 kronor. Hyran erlägges halvårsvis i förskott, första gången den 31 december 1925.

4. Föreningen äger för varje i skyddshemmet intagen eller därifrån villkorligt utskreven elev uppbära den skyddshemsavgift och det statsbidrag, vartill skyddshem i allmänhet äro berättigade.

5. Sedan av de i mom. 2 avsedda nybyggnader sådana för 25 elever tagits i bruk, är föreningen berättigad till ersättning av statsmedel med 700 kronor för år räknat för varje ej belagd plats. Sedan nybyggnader för ytterligare 25 elever tagits i bruk, erhåller föreningen ersättning av statsmedel med 500 kronor för år räknat för en var av ifrågavarande 50 platser, som icke är belagd. Ersättning enligt detta moment utgår endast för de tider av året, då plats icke är belagd.

6. Denna överenskommelse gäller till den 1 januari 1936, då densamma upphör, i händelse uppsägning från någondera sidan skett minst ett år före nämnda dag. Sker ej sådan uppsägning, förblir överenskommelsen gällande i ytterligare 10 år och så vidare på enahanda villkor.

Av nämnda överenskommelse framgår, att i gengäld för de förpliktelser till omhändertagande av vissa kategorier vanartade, som föreningen gentemot

staten åtagit sig, staten måst tillförsäkra föreningen särskilda förmåner, nämligen ett lån å 200,000 kronor till uppförande av anstaltsbyggnader för intill 50 vanartade elever över 15 år, årlig hyra uppgående till 8,750 kronor eller 14,000 kronor efter det nybyggnader för 25, respektive 50 dylika elever tagits i bruk, samt ersättning för obelagda platser inom dessa byggnader enligt närmare angivna grunder. Lånet skulle åtnjutas i två poster, den ena å 125,000 kronor omedelbart och återstående 75,000 kronor, då elevantalet stigit över 25 och i anledning därav nybyggnader för ytterligare 25 elever planerades. Nyssnämnda s. k. hyresbelopp voro beräknade efter 7 % å 125,000, respektive 200,000 kronor. Av lånet har hittills endast den första posten å 125,000 kronor uppburits, och hyran utgår följaktligen med 8,750 kronor.

Föreningen äger därjämte på sätt i avtalet särskilt angivits att för varje å skyddshemmet intagen eller därifrån utskrivnen elev uppbära den skyddshemsavgift och det statsbidrag, vartill skyddshem i allmänhet äro berättigade. Sistberörda belopp utgå jämlikt kungörelsen den 8 maj 1925 (nr 131). Enligt denna kungörelse äger styrelse för skyddshem att för skyddshemselev uppbära årligt statsbidrag, om eleven uppfostras inom skyddshemmet med 200 kronor, och om han uppfostras utom detsamma med 50 kronor eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått (§ 2). Vidare äger styrelse för skyddshem att av vederbörande barnavårdsnämnd för skyddshemselev, uppfostrad inom hemmet, uppbära årlig skyddshemsavgift med 1,000 kronor och för skyddshemselev uppfostrad utom hemmet med 300 kronor eller det lägre belopp, vartill i någotdera fallet kostnaden uppgått efter avdrag av statsbidraget (§ 7).

Medan föreningen under hösten 1924 för sin del godkände det preliminära förslaget till nyss återgivna avtal, fann sig föreningen emellertid samtidigt nödgad att anhålla om statligt understöd för uppehållande av sin dittills bedrivna verksamhet.

I skrivelse den 25 oktober 1924 ingick nämligen föreningen till Kungl. Maj:t med framställning om utverkande hos riksdagen av ett extra statsbidrag å 50,000 kronor. Såsom motiv härför anförde föreningen huvudsakligen, att vissa under åren 1923—1924 utförda större förbättrings- och moderniseringsarbeten dragit en kostnad av 92,000 kronor, vartill kommit underhållsarbeten om 48,000 kronor, eller tillhoppa 140,000 kronor. På grund härav samt med hänsyn till betydande minskning av elevavgifterna genom nedgång i elevantalet hade för täckande av uppkomna brister ej blott föreningens fonderade kontanta medel måst helt tagas i anspråk utan föreningen även nödgats upptaga lån till belopp av omkring 160,000 kronor. Ehuru anstalten numera kunde anses vara i gott och tidsenligt skick, måste dock, om ej den ekonomiska ställningen upphjälptes, stora svårigheter möta för att anstalten skulle kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin dittillsvarande och sin nya uppgift.

Genom beslut den 2 januari 1925 fann emellertid Kungl. Maj:t den gjorda framställningen icke föranleda någon vidare åtgärd.

I skrivelse den 31 augusti 1925 gjorde föreningen ånyo framställning om bistånd från statens sida. Föreningen hemställde därvid, att Kungl. Maj:t ville av riksdagen utverka dels ett anslag å 50,000 kronor till avbetalning å föreningens skulder, dels ett förslagsanslag å högst 50,000 kronor såsom bidrag till upprätthållande av verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall under budgetåret 1926/1927. Därest sistnämnda yrkande icke skulle bifallas, anhöll föreningen, att Kungl. Maj:t ville föreslå 1926 års riksdag att av föreningen inköpa dess lantegendom Hall med där anlagda åkerbrukskoloni jämte döda och levande inventarier för en kontant köpesumma av 500,000 kronor och på de villkor i övrigt, varom överenskommelse kunde träffas. Till stöd för sin framställning anförde föreningen huvudsakligen, att densamma för att hålla kolonien i gång och i det skick, som dess uppgift betingade, måst anlita sina under tidernas lopp genom testamenten och gåvor samlade penningefonder och dessutom upptaga lån å tillhoppa omkring 200,000 kronor mot inteckning i koloniens fastigheter. Föreningen saknade möjligheter att utöver statsbidragen och elevavgifterna uppbringa de medel, som erfordrades för driften och underhållet. Vad elevavgifterna beträffade, komme dessa — som tidigare, förutom statsbidraget å 200 kronor, uppgått till 1,025 kronor — på grund av berörda kungörelse den 8 maj 1925 (nr 131) att nedsättas så att desamma tillika med statsbidraget utgjorde 1,200 kronor. Härtill komme, att det vore att befara, att elevantalet på grund av den nya barnavårdslagens bestämmelser nedginge, så att kolonien än mindre än för tillfället kunde fullt utnyttjas men dock måste hålla i det närmaste lika stor tjänstemannapersonal med samma avlöningar. Om statsmakterna funne sig böra lämna föreningen utan understöd, funne föreningen sig nödgad att gå i författning om anstaltens försäljning med undantag för den mindre del, som erfordrades för driften av den nya anstalt för äldre elever, vilken föreningen genom avtalet den 12 juni 1925 förbundit sig att uppehålla.

I anledning av föreningens sistberörda framställning tillkallade dåvarande chefen för socialdepartementet, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, tre sakkunniga med uppgift att biträda med verkställande av en undersökning angående föreningens ekonomiska ställning och lantegendomen Halls tillstånd, skötsel och värde.

De sakkunniga avgävo den 9 december 1925 yttrande jämte förslag i ämnet.

I sitt yttrande föreslogo de sakkunniga på skäl, för vilka närmare redogjorts i proposition till 1926 års riksdag (nr 124), till vilken jag tillåter mig att hänvisa, ett bispringande av föreningen från statens sida i form av dels statslån och dels årligt statsbidrag. Här vill jag beträffande innehållet i de sakkunnigas yttrande blott nämna, att enligt av dem verkställd utredning föreningens verkliga skuldsumma den 31 oktober 1925 borde anses hava utgjort 332,521 kronor 33 öre. Enligt av de sakkunniga verkställd beräkning kunde värdet av egendomen och åkerbrukskolonien Hall, inklusive för jordbruket nödvändiga hus och yttre inventarier samt skyddshemmets inventarier, uppskattas till 1,000,859 kronor 99 öre. Häri ingick egendomen med jordbrukets hus och

inventarier med omkring 525,000 kronor. Enligt av de sakkunniga förslagsvis uppgjord stat, som intagits i nyssnämnda proposition, kunde anstaltens inkomster och utgifter väntas balansera vid ett beräknat genomsnittligt elevantal av 200.

Vad den erforderliga statshjälpen beträffar ansågo de sakkunniga, att det begärda *statslånet* icke kunde sättas till lägre belopp än 350,000 kronor. I fråga om säkerhet, räntefot m. m. tänkte sig de sakkunniga, att de grunder, som fastställts beträffande det tidigare, i avtalet den 12 juni 1925 omförmälda statslånet å 200,000 kronor, i tillämpliga delar borde följas.

Av sistberörda avtal framgår, att till säkerhet för det däri omnämnda statslånet skulle lämnas inteckningar meddelade i föreningens fastigheter 1 mantal Hall nr 1, 1 mantal Hall nr 2, 1 mantal Hall nr 3, 1 mantal Håga nr 1 och 1 mantal Hågelby nr 1 i Östertälje socken å tillhoppa 200,000 kronor, liggande närmast efter 200,000 kronor, samt att ränta å lyftat lånebelopp skulle erläggas efter en räntefot av fem procent.

I yttrande över det av de sakkunniga avgivna förslaget anförde statskontoret, bland annat, att, då det föreslagna låneunderstödet i främsta rummet skulle användas till betalning av föreningens skulder, de inteckningar i föreningens fasta egendom, som lämnats såsom säkerhet för vissa av dessa skulder, borde till statsverket överlämnas såsom säkerhet för det nya låneunderstödet. Därjämte borde, ansåg statskontoret, föreningen, som för det redan beviljade låneunderstödet till statskontoret avlämnat inteckningar i fastigheterna å tillhoppa 125,000 kronor, tillförbindas att till säkerhet för dels det nya låneunderstödet, dels ock det belopp av 125,000 kronor av det redan beviljade understödet, som skulle användas för ett första utbyggande av anstalten enligt avtalet den 12 juni 1925, avlämna ytterligare inteckningar i fastigheterna till belopp, som erfordrades för att hela inteckningssäkerheten skulle uppgå till $(125,000 + 350,000)$ 475,000 kronor, allt med bästa förmånsrätt.

Vad därefter *det årliga bidraget* beträffar, skulle detsamma, enligt de sakkunnigas förslag, lämnas dels såsom ytterligare hyresbidrag och dels såsom avlöningsbidrag. Hyresbidraget skulle utgå för de lokaler inom de nuvarande anstaltsbyggnaderna vid åkerbrukskolonien Hall, som avsåges för de i mom. 1 a) av förberörda överenskommelse den 12 juni 1925 omförmälda eleverna, d. v. s. vissa vanartade under 15 år samt vissa med kroppslig sjukdom eller psykisk undermålighet behäftade vanartade. Lönebidraget skulle användas till avlöningar till sådana befattningshavare vid anstalten, på vilka uppfostringsarbetet i huvudsak vilade. Det nya hyresbidraget föreslogs till 24,500 kronor — motsvarande 7 % å det föreslagna lånebeloppet 350,000 kronor — och avlöningsbidraget till högst 41,160 kronor, allt för år räknat. Vid beräkandet av storleken av det för anstalten nödvändiga årliga understödet utgingo de sakkunniga, som framgått av vad nyss nämndes, från att ett medeltal elever av 200 kunde påräknas.

I sitt förberörda yttrande påpekade statskontoret, att, därest så hög medelbeläggning som 200 platser under något år icke uppnåddes, anstaltens inkomster

icke komme att uppgå till beräknade belopp, medan utgifterna givetvis icke kunde i motsvarande grad nedbringas. På grund därav syntes det icke vara uteslutet, att ytterligare bidrag för uppehållande av anstaltens verksamhet komme att erfordras.

Vid ärendets föredragning i statsrådet den 12 februari 1926 (se propositionen nr 124 år 1926) anförde dåvarande chefen för socialdepartementet bland annat, att han funnit de av de sakkunniga för statslånet samt hyres- och avlöningsbidragen föreslagna beloppen övertygande motiverade och väl avvägda, varför han förordade, att föreningen lämnades statligt understöd i sålunda angivna former och med i varje fall föreslagna belopp. I fråga om räntefot, säkerhet m. m. för lånet gav han jämväl de sakkunnigas förslag sin anslutning, dock med den jämkning som av statskontoret föreslagits i syfte att bereda inteckningssäkerhet med bästa rätt för såväl lånet å 350,000 kronor som det belopp å 125,000 kronor av det äldre lånet, vilket skulle användas för ett första utbyggande av anstalten enligt överenskommelsen den 12 juni 1925.

I anslutning härtill avlät Kungl. Maj:t proposition till 1926 års riksdag (nr 124).

Propositionen vann i huvudsak riksdagens godkännande (skrivelse nr 235 år 1926). Riksdagen anförde emellertid bland annat följande.

Ehuru riksdagen för närvarande ansett sig böra godkänna den av departementschefen föreslagna formen för det statliga ingripandet, hade riksdagen, som ävenledes funnit någon begränsning av det ifrågasatta lånebeloppet icke böra ske, därest en effektiv hjälp nu skulle lämnas föreningen, likväl icke kunnat undgå att finna starka skäl tala för att staten inköpte egendomen och helt övertog verksamheten vid densamma. Riksdagen ville erinra, att föreningen så sent som den 31 augusti 1925 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt, att staten måtte inköpa Hall med där anlagda åkerbrukskoloni jämte döda och levande inventarier för en kontant köpesumma av 500,000 kronor och på de villkor i övrigt, som kunde komma att träffas. Till de villkor, departementschefen föreslagit för lånets erhållande och mot vilka riksdagen icke haft något att erinra, syntes därför enligt riksdagens mening böra läggas det förbehåll, att staten skulle äga rätt att inköpa egendomen för den köpesumma, som i berörda skrivelse stipulerats. Givetvis borde därvid det ifrågasatta nya lånet av statsmedel gå i avräkning å köpeskillingen. Villkoren för det årliga statsbidragets åtnjutande hade icke givit riksdagen anledning till erinran.

Det må här tilläggas, att i statsutskottets utlåtande i frågan gjorts ett uttalande till förmån för mera omedelbart statsinköp av anstalten, vilket uttalande emellertid uteslöts i riksdagsskrivelsen.

Genom brev den 29 juni 1926 beviljade härefter Kungl. Maj:t på de villkor, departementschefen föreslagit, med tillägg av det av riksdagen föreslagna förbehållet föreningen ett lån av statsmedel å 350,000 kronor. Villkoren äro av följande lydelse.

1. Vid lyftande av ifrågavarande lånebelopp å 350,000 kronor, vilket må äga rum efter ingången av budgetåret 1926/1927, skall föreningen avlämna dels av föreningen utfärdad förbindelse å detta belopp, dels ock ej mindre

till säkerhet för nämnda lånebelopp än även till ytterligare säkerhet för det belopp å 125,000 kronor, som föreningen uppburit av det i ovannämnda överenskommelse den 12 juni 1925 omförmälda statslån å 200,000 kronor, i föreningens fastigheter 1 mantal Hall nr 1, 1 mantal Hall nr 2, 1 mantal Hall nr 3, 1 mantal Håga nr 1 och 1 mantal Hågelby nr 1 i Östertälje socken meddelade inteckningar å tillhoppa 350,000 kronor, gällande med bästa förmånsrätt, fränsett dels Kungl. Maj:t och kronan, såsom ägare av Älvkarleby vattenfall och därinvid belägna fastigheter, till säkerhet för kraftledningsservitut enligt kontrakt den 12 april 1921 mellan vattenfallsstyrelsen och föreningen beviljad inteckning, dels ock till säkerhet för ovanberörda lånebelopp å 125,000 kronor redan avlämnade inteckningar å sistnämnda belopp.

2. Ränta å lyftat lånebelopp skall efter en räntefot av fem procent erläggas första gången den 31 december 1926 och sedan halvårsvis varje år den 30 juni och den 31 december, till dess lånet blivit till fullo guldet.

3. Staten — som enligt mom. 2 b) i förenämnda överenskommelse den 12 juni 1925 skall, därest överenskommelsen upphör till följd av uppsägning från statens sida utan att nytt avtal träffas rörande användningen av de i mom. 2 a) i överenskommelsen avsedda byggnader, övertaga dessa byggnader jämte det för byggnadernas uppförande avsedda, under samma mom. 2 a) närmare omförmälda, till jordbrukskolonien hörande jordområde om 3 hektar 54 ar 10 kvadratmeter mot återställande av den för det föreningen för uppförande av ifrågavarande byggnader beviljade statslånet å 200,000 kronor utfärdade förbindelsen jämte till säkerhet därför lämnade inteckningar — skall åga att för en köpesumma av 500,000 kronor och på de villkor i övrigt, som må kunna träffas, inköpa här ovan omförmälda fem fastigheter, med undantag av nyssberörda jordområde om 3 hektar 54 ar 10 kvadratmeter med därå uppförda byggnader — vilka fastigheter, var och en om ett mantal, tillhoppa utgöra egendomen Hall — med å egendomen anlagd åkerbrukskoloni jämte döda och levande inventarier, varvid statslånet å 350,000 kronor må gå i avräkning å köpeskillingen; skolande följaktligen vad i denna punkt föreskrivits icke verka rubbning i omförmälda bestämmelser angående statens övertagande av viss del av egendomen i överenskommelsen den 12 juni 1925.

Samtidigt medgav Kungl. Maj:t enligt riksdagens beslut, att hyra finge utgå med 24,500 kronor årligen samt bidrag till avlöningar med sammanlagt 41,100 kronor.

Förevarande framställning. I skrivelse den 9 februari 1929 har nu ifrågavarande förening, såsom jag inledningsvis anmält, gjort framställning i syfte att bereda föreningen ytterligare medel till understödjande av dess verksamhet vid åkerbrukskolonien Hall.

I skrivelsen meddelar föreningen till en början, att säkerhet för de bekomna lånebeloppen om tillhoppa 475,000 kronor med 5 procent årlig ränta lämnats till statsverket i form av inteckningar i lantegendomen Hall med underlydande gårdar till enahanda belopp, gällande med bästa förmånsrätt.

Vidare framhåller föreningen, att lantegendomen vore bevillningstaxerad till 305,000 kronor, vartill komme för såg och kvarn ett värde av 4,000 kronor, tillsammans 309,000 kronor, en summa, som med 166,000 kronor understege sagda inteckningars belopp. Värdet av den å egendomen uppförda upp-

fostringsanstaltens byggnader, Hågakoloniens nybyggnad inräknad, uppginge emellertid till en summa, som betydligt överstege skillnaden mellan taxeringsvärdet å lantegendomen och statsverkets in-tecknade fordran. Anstaltsbyggnaderna vore nämligen brandförsäkrade för 562,100 kronor, vilket för lantegendomen och anstalten tillsammans antagna innebure ett fastighetsvärde av 871,100 kronor.

Härefter meddelar föreningen, att institutionen efter infriandet av äldre skulder råkat i ytterligare gäld. Till förklaring härav anför föreningen följande.

Efter det 1926 års riksdagsbeslut med den 1 juli samma år trätt i kraft, hade elevantalet, som vid inkomstberäkningarnas uppgörande av de sakkunniga upptagits till 200, i själva verket utgjort i medeltal för tiden

juli 1926—juni 1927	164
juli 1927—juni 1928	182
juli—december 1928.....	166

Elevavgifterna, som enligt beräkningen antagits skola för dessa två och ett halft år uppgå till sammanlagt..... kronor 600,000:—
hade emellertid i följd av elevantalets nedgång stannat vid » 515,252:—
utvisande ett underskott av..... kronor 84,748:—

Av räken-skaperna för samma tid, under vilken bland annat en äldre byggnad i lägenheten »Strandhem» omändrats till uppfostringshem för efterblivna minderåriga för en kostnad av 19,826 kronor, kunde inhämtas, att gälden den 31 december 1928 uppgått till 88,985 kronor. Denna gäld vore huvudsakligen en följd av underskottet i elevavgifter.

Härefter anför föreningen:

Elevantalet vid Hall hade under den gångna delen av nu löpande år varit nere i 148, och som någon väsentlig ökning i detta antal icke kunde med någon säkerhet påräknas — åtminstone icke av stadigvarande art — vore det för koloniens styrelse uppenbart, att kraftiga åtgärder måste vidtagas för att kunna för framtiden vinna jämvikt mellan utgifter och inkomster. Först och främst måste anstalten på ett eller annat sätt söka befrielse från den nu föreliggande svävande skuld, som — mestadels utgörande varuskuuld, delvis mot växelaccept — i avsevärd grad fördröade och tyngde driften. Vidare måste ett om än anspråkslöst driftskapital för jordbruket göras tillgängligt, och samtidigt vore nödvändigt att söka genomföra en eller annan omorganisation inom förvaltningen i syfte att göra besparingar och möjligen öka inkomsterna.

Beträffande först denna omorganisation funne föreningen visserligen på grund av det minskade elevantalet en eller annan tjänsteindragning kunna äga rum. Men med avseende å behovet av ökad tillsyn och yrkesundervisning i fråga om såväl de äldre och mera svårartade som de efterblivna elever, vilka allt mera övervägde inom beläggningen vid Hall, torde icke stor besparing på denna väg kunna vinnas. Däremot vågade föreningen hysa förhoppning, att genom de äldre och arbetsdugligare elevernas metodiska yrkesutbildning efter deras olika lust och fallenhet ett bättre tillgodogörande av deras arbeta-krafter skulle kunna ske. Så länge eleverna huvudsakligen tillhört barnåldern och följaktligen skolstudierna kräfft mycket av deras tid, hade endast ringa utbytte kunnat vinnas av deras arbete i koloniens praktiska sysslor. Mestadels hade dessa varit förbundna med jordbruket, vilket för utförande av vanligt mansdagsverke kräfft ett flertal minderårigas för-enade krafter.

I och med tillgången på äldre, fysiskt mera utbildade elever kunde nu en omläggning ske. Jordbruket behövde allenast ett ringare antal av dem, övervägande sådana, som vore hemmahörande å landsbygden och ämnade ägna sig åt lantmännens yrke. En förenkling bleve härigenom möjlig i egendomens skötsel. Denna kunde drivas såsom en självständig affär och borde såsom sådan kunna bära sig själv utan tillskott i avlöningar m. m. från uppfostringsanstalten. Lantegendomen och anstalten komme härefter icke i annat förhållande till varandra, än att den sistnämnda mot viss ersättning tillhandahölle elever såsom jordbruksarbetare och att lantegendomen kunde avsätta produkter till anstalten mot vanlig betalning.

En plan i denna riktning samt en därpå grundad inkomst- och utgiftsstat hade av anstaltens tillförordnade föreståndare, direktören Pehrning vid Stockholms stads uppfostringsanstalt å Skrubba, uppgjorts med ledning av erfarenheterna från nämnda uppfostringsanstalt, där det för Hall ifrågasatta systemet redan några år med framgång tillämpats. Efter omläggningen skulle enligt Pehrnings beräkning ett arligt överskott i anstaltens räkenskaper uppkomma, tillräckligt för amortering och förräntning av ett lån, varmed anstaltens nyssnämnda svävande skuld kunde avlyftas och tillika något förlagskapital för jordbruket vinnas.

Da föreningen vid gjord framställning till pensionsstyrelsen erfarit, att för beläning i dess kassor såsom säkerhet icke kunde godkännas inteckning liggande till förmånsrätten efter de inteckningar å 475,000 kronor, som av staten innehades, torde icke heller från annan allmän kassa eller från bank erhållas lån mot senare inteckning.

Det statsändamål, för vilket anstalten arbetade, syntes berättiga staten att uppvärdera anstalten såsom säkerhetsobjekt efter andra grunder, än som från enbart ekonomisk synpunkt av penningplacering verk beaktades. Att en sådan uppfattning hystes av Kungl. Maj:t och riksdagen framginge redan därav, att staten såsom säkerhet mottagit inteckning liggande högt ovanom lantegendomen Halls taxeringsvärde. Enär såsom tidigare anförts lantegendomen och anstaltsbyggnaderna tillsammans borde anses äga ett värde av 871,100 kronor, vilket helt kunde i statens hand utnyttjas, förefölle det föreningen, som om för staten skulle finnas fullgod säkerhet för ytterligare länehjälp till anstalten. Härvid förbisåge föreningen icke, att statsmakterna år 1925 utfäst sig att giva anstalten ett lån av 75,000 kronor utöver de redan av densamma bekomna, vilket lån finge lyftas i händelse ännu en logementsbyggnad vid Håga komme till utförande. Men i så fall tillkomme denna byggnad såsom ökning i säkerheten, i det att hela fastighetsvärdet torde bliva minst 946,100 kronor.

Anstaltens inkomst- och utgiftsstat för räkenskapsåret juli 1928—juni 1929 hade utgått från en på relevantet nästföregående år baserad beräkning av 180 elever, givande i avgifter 216,000 kronor; och hade i följd därav upptagits en väntad behållning för året av 38,000 kronor. Vid sådant förhållande saknade föreningen under terminen för ingivande av anslagsäskanden till innevarande års riksdag anledning att till Kungl. Maj:t ingå med anhållan om understöd till anstaltens verksamhet. Först sedan den oväntade stora nedgången i relevantet till omkring 150 efter årsskiftet inträtt, medförande efter all sannolikhet en minskning i elevavgifter för löpande kalenderåret av 36,000 kronor, hade föreningen funnit sig manad att till Kungl. Maj:t hänvända sig med hemställan om hjälp.

Da det torde vara uteslutet att nu, sedan Kungl. Maj:ts förslag till budget för nästa räkenskapsår kommit under riksdagens behandling, kunna utverka direkt anslag av statsmedel, hade föreningen i stället kränt sig andra möjligheter.

För erhållande av de behövliga medlen för anstaltens drivande har föreningen härnäst framlagt tre alternativa förslag.

Det första av dessa förslag innebär, att anstalten skulle tillerkännas en andel i någon lotteridragning till behöfligt belopp av 100,000 kronor. Anstalten skulle sålunda bli befriad från återbetalningsskyldighet. Till stöd härför åberopas följande.

Kungl. Maj:t hade genom resolution den 22 april 1927 tillerkänt Sällskapet Eugeniahemmet en lotteriandel av 75,000 kronor i bidrag till reparationer av hemmets byggnader m. m. Eugeniahemmets uppgift vore visserligen att vårda vanföra och andra sjuka barn; men föreningen vågade tänka sig, att värden om andligt förkrympta och moraliskt sjuka barn vore en uppgift av icke mindre värde. Båda institutionernas strävan vore att åt samhället, om möjligt, vinna livsdugliga och nyttiga medborgare av dem, som mottagits såsom av naturen och omständigheterna missgynnade. Också åkerbrukskolonien Hall hade för iständsättande av sina anstaltsbyggnader ådragit sig stora utgifter — utgifter, som nödgat institutionen att helt förbruka sina fonderade medel och högt belåna sina övriga tillgångar. Den uppgift anstalten efter förmåga sökte uppbära och vilken densamma varit den första att här i landet i någon större skala befrämja till en på dåliga vägar stadd ungdoms tjänst, hade ingivit föreningen viljan att till det yttersta offra medel och krafter för det goda ändamålet. Men därutöver kunde den icke gå utan att åsidosätta fordringsägarnas rätt.

Därest anstaltens uppgift befundes icke vara av sådan kulturbärande beskaffenhet, att den berättigade till andel i lotterimedel, har föreningen i sitt andra förslag hemställt, att staten skulle medgiva ett utbyte av inteckningar i egendomen Hall med underlydande fastigheter på det sätt, att med bästa rätt eller med förmånsrätt inom exempelvis hälften eller två tredjedelar av lantegendomens taxeringsvärde liggande inteckningar å tillhoppa 100,000 kronor finge till anstalten återställas mot överlämnande till statsverket av inteckningsförbindelser med rätt efter övriga, som av staten innehades.

Läte sig icke heller detta göra, har föreningen såsom en tredje utväg föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte utverka medgivande för riksgäldskontoret att iklåda statsverket garanti för ett lån till föreningen å det behöfliga beloppet, 100,000 kronor med ränta.

Över framställningen hava yttranden avgivits av fullmäktige i riksgäldskontoret och av statskontoret, socialstyrelsen, statens inspektör för fattigvård och barnavård samt skyddshemsinspektören.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i sitt yttrande anført följande.

Såsom framginge av framställningen, vore det svåra ekonomiska läge, vari föreningen råkat, huvudsakligen att tillskriva den under de senaste åren inträdda nedgången i relevantalet vid den föreningen tillhöriga och såsom skyddshem av densamma drivna åkerbrukskolonien Hall. Föreningens styrelse hade framhållit, att någon väsentlig ökning i det nuvarande relevantalet ej med någon säkerhet kunde påräknas, åtminstone icke av stadigvarande art. I betraktande av de nya skyddslagarna torde, såvitt fullmäktige kunde bedöma, denna styrelsens uppfattning vara väl grundad. Även om utgifterna skulle kunna något nedbringas, så att de bättre anpassade sig efter det reducerade relevantalet, måste man enligt fullmäktiges mening räkna med, att

Avgivna
yttranden.

Fullmäktige i
riksgäldskontoret.

föreningens ekonomiska ställning för framtiden komme att vara tämligen svag. Därest det ej läte sig göra att genom lotterimedel tillföra föreningen erforderligt kapital — något, varom fullmäktige ej kunde uttala sig — syntes det fullmäktige knappast återstå annan lämplig utväg än att för föreningen utverka ett statsanslag utan återbetalningsskyldighet. Då man syntes böra utgå från att föreningen ej komme att bli i stånd att förränta och amortera ytterligare lån, kunde fullmäktige nämligen ej förorda någon av de två utvägar för anskaffande åt föreningen av ett lån å 100,000 kronor, som föreningen ifrågasatt. Enär det syntes vara oundvikligt, att staten trädde emellan för att bispringa föreningen, ville fullmäktige sålunda — under förutsättning att lotterimedel ej kunde komma till användning — tillstyrka en framställning till riksdagen angående ett anslag till föreningen å 100,000 kronor att utgå av andra statsinkomster än lånemedel.

Statskontoret.

I sitt yttrande har statskontoret, med hänsyn till uttalande av 1926 års riksdag i sammanhang med beviljandet av det senaste lånet för åkerbrukskoloniens räkning (riksdagens skrivelse nr 235 år 1926), därav statskontoret bland annat funnit framgå, att staten knappast någonsin torde komma att utkräva sina fordringar hos företaget, ansett sig böra tillstyrka att, därest Kungl. Maj:t icke skulle finna skäl medgiva föreningen rätt till erforderlig andel i genom lotteri anskaffade medel, den gjorda framställningen bifölles på det sätt, att av för närvarande i statens hand befintliga inteckningar i fastigheten sådana med bästa rätt till ett belopp av 100,000 kronor finge utlämnas till föreningen i utbyte mot inteckningar till motsvarande belopp, i avseende å förmånsrätten belägna efter dem, som nu av staten innehades. Då emellertid föreningens nuvarande statslån beviljats av riksdagen mot säkerhet av botteninteckningar, ansåge statskontoret, att riksdagens medgivande till det ifrågasatta utbytet av inteckningar borde inhämtas.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har, då styrelsen med stöd av vad i ämnet tidigare förekommit funnit vitsordat, att upprätthållande av institutionen i fråga vore ett statligt intresse, och då styrelsen av ansökningshandlingen och av under hand införskaffade årsberättelser känt sig övertygad, att verksamhetens fortbestånd ej kunde anses tryggt med mindre det allmänna — och därvid av övervägande praktiska skäl staten — ånyo trädde hjälpsamt emellan, begränsat sitt yttrande till att avse bedömande av frågan under vilka former hjälp borde beredas.

Styrelsen har därvid till en början påpekat, att styrelsen hade vissa erfarenheter att hämta från sin befattning med anstaltsväsendet inom den organiserade alkoholistvården. Styrelsen vitsordade, att anstaltsmässig vårdverksamhet, som bringats till stånd genom enskilt initiativ, ur såväl ekonomisk som annan synpunkt kunde utgöra ett mycket värdefullt komplement på områden, där det allmänna principiellt påtagit sig ansvaret för sådan verksamhets bedrivande, men att enskilt initiativ, med hänsyn till det ekonomiska och moraliska ansvar, som följer med dylik verksamhet, icke alltid kunde påräknas för de krävande uppgifterna. Styrelsen ville med hänsyn här till understryka lämpligheten av att det allmänna sökte jämna vägen inför de svårigheter, vanligen av ekonomisk natur, som reste sig för enskilda initiativ, vilka ställde sig i den sociala anstaltsverksamhetens tjänst. Svårigheter av ekonomisk natur kunde så lägga beslag på arbetstiden och initiativ-

kraften hos en anstaltsledning, att det ej kunde undvikas, att verksamheten både utåt och inåt i längden måste bli lidande därpå. När en dylik verksamhet kommit att invecklas i ekonomiskt trångmål, ansåge styrelsen den mest rationella och i längden billigaste vägen vara att gå till grunden med det onda och att skapa betryggande förutsättningar för svårigheternas övervinande. En hjälp, som blott räckte för stunden, öppnade ej möjlighet för uppgörande och upprätthållande av ett väl genomtänkt statsförslag, som utgjorde en primär förutsättning för en rationell hushållning och reell sparsamhet, utan bidroge snarare att inom en nära framtid framkalla nytt, ofta ökat hjälpbehov.

Härefter har styrelsen närmare berört förevarande framställning och där vid anfört huvudsakligen följande.

Styrelsen ville visserligen ej motsätta sig bifall till någotdera av de alternativt uppställda förslagen. Det syntes emellertid föga sannolikt, att varaktig och effektiv hjälp skulle vinnas med att staten inskränkte sig till att medverka till de svävande skuldernas fondering. Vad åter anginge den ifrågasatta lotterivägen syntes denna icke fullt tilltalande. Med hänsyn till såväl hjälpbehovets natur som syftet med den sökta hjälpen syntes den principiellt riktigaste samt praktiskt lämpligaste och effektivaste anordningen vara, att för ändamålet hos riksdagen utverkades ett anslag å 100,000 kronor, att ställas till förfogande utan ränte- eller återbetalningsskyldighet, utom för det fall att anstalten av föreningen nedlades, avyttrades eller användes för annat ändamål, för så vitt icke detta blivit av Kungl. Maj:t godkänt. Till säkerhet för fullgörande av sådan eventuell betalningsplikt syntes föreningen böra ställa till förfogande intecknad skuldförbindelse. Föreningen hade emellertid planer å bane till vissa omläggningar av driften, för vilkas genomförande behov av viss driftskredit torde kunna yppa sig. I den mån sådan kredit erfordrades, syntes rimligen böra tillses, att föreningen för ändamålet finge förfoga över belåningsbar inteckningssäkerhet.

Styrelsen har vidare vitsordat, hurusom just ojämn beläggningsfrekvens kan verka nedbrytande på vederbörande anstalts ekonomi, och erinrat, att beträffande en viss alkoholistanstalt det statsbidrag, som tillkomme erkänd alkoholistanstalt och som utginge med bestämt belopp per vård dag, nedsatts med en krona, men att i stället tillkommit ett så kallat garantibidrag av en krona per dag och plats, oavsett om platsen varit belagd eller ej. Anordningen hade visat sig ändamålsenlig, och själva den trygghet, som därmed vunnits, hade bidragit att möjliggöra en rationell ekonomisering och därmed förebygga andra, sannolikt större anspråk på statlig hjälp.

Styrelsen påpekar härefter, att nyssnämnda princip, ehuru i något annan form, kommit till uttryck i de avtalsförslag, som uppgjorts med samariterhemmet i Uppsala och med Stockholms stadsmission (se proposition nr 124 år 1926 sid. 5 punkt 6 och sid. 9 punkt 6) samt icke heller varit förbisett vad angår ifrågavarande anstalt (se sistnämnda proposition sid. 27). Principen hade även i viss mån blivit tillämpad, i det att anstalten genom avtalet med staten av den 12 juni 1925 blivit tillförsäkrad en särskild garantierättning av respektive 700 och 500 kronor per år och obelagd plats. Garantin avsåg dock endast respektive 25 och 50 närmare angivna platser. Det förefölle, som om denna garanti av särskilda skäl ej lett till därmed åsyftat

resultat. Häre torde också förklaringen vara att söka till det förhållandet, att föreningen så kort tid efter det en omfattande hjälp bereddes den ånyo nödgades hemställa om det allmännas bistånd. Den hjälp, som nu åsyftades och som enligt styrelsens mening borde beredas, kunde alltså anses utgöra en gottgörelse för de bidrag, som enligt ifrågavarande princip skulle hava ställts till förfogande.

Slutligen har styrelsen, under påpekande att den ifrågasatta engångshjälpen icke undanröjde faran för att anstalten om någon tid på nytt skulle befinna sig i ekonomiskt trångmål på grund av underbeläggning, framfört tanken, om icke garantin i fråga borde ändras därhän, att den ej begränsades till vissa angivna platser, utan att i stället visst belopp per dag, månad eller år lämnades för *varje* obelagd plats, givetvis dock så att det sammanlagda platsantalet, som skulle tjäna såsom utgångspunkt för en dylik beräkning, på förhand finge fixeras.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård förklarar, att han funnit den utredning, föreningen lämnat i sin skrivelse, och de upplysningar, som han under hand förskaffat sig om anstaltens nuvarande förhållanden, otvetydigt giva vid handen, att anstalten icke kunde på ett tillfredsställande sätt fullgöra sin verksamhet utan att erhålla den begärda hjälpen, vilken alltså vore i högsta grad av behovet påkallad. Inspektören har vidare anfört följande.

Åkerbrukskolonien Hall är som bekant en gammal institution, som långt innan lagstiftningen för vanartade barn tillkom utövade en välsignelsebringande verksamhet. Numera har emellertid icke endast lagstiftningen på området blivit ganska utvecklad, särskilt genom 1924 års lag om samhällets barnavård, utan dessutom ha de olika landstingen ålagts skyldighet att upprätta skyddshem för vanartad ungdom. Att det under sådana förhållanden icke skall vara alldeles lätt att exakt bestämma den plats, som åkerbrukskolonien Hall bör intaga i skyddshemsarbetet, ligger därför i öppen dag.

Det torde vara uppenbart, att landstingen skola söka i sina egna skyddshem omhändertaga sådana elever, som de utan större svårigheter anse sig kunna fostra. Två kategorier torde emellertid *icke* lämpa sig för fostran å dessa skyddshem, nämligen de som angivas i 43 § mom. 2 och 3 av lagen om samhällets barnavård, d. v. s. de äldre och svårt vanartade och de andligt eller kroppsligt defekta. För dessa kategoriers räkning kräves ovillkorligen en specialanstalt, och för manliga skyddshemselever är Hall den enda tillgängliga i landet. Skulle Hall icke längre fortsätta verksamheten, måste en annan anstalt för ändamålet upprättas, och författningarna giva oförtydligt vid handen, att det är *staten*, som i så fall måste se till, att anstalten kommer till stånd.

Av det sagda framgår, att, såsom skyddshemsverksamheten nu är ordnad, åkerbrukskolonien Hall intager en alldeles nödvändig plats i systemet och därför måste, även med uppoffringar från statens sida, bibehållas. Det är emellertid icke uteslutet, att åkerbrukskolonien Hall i framtiden även kan få en annan betydelsefull uppgift vid sidan av den nu angivna. Frågan om yrkesutbildning av skyddshemseleverna är just nu synnerligen aktuell inom skyddshemmen och kräver sin lösning. Om det ej lyckas för skyddshemmen att gemensamt få till stånd en sådan yrkesutbildning, är det måhända

Statens inspektör för fattigvård och barnavård.

lämpligt att i anslutning till Hall anordnas en hantverksskola, dit en del av eleverna från landstingens skyddshem kunna sändas under de sista åren för att erhålla färdighet i ett visst yrke. Emellertid kan för närvarande ingenting bestämt sägas om denna sak, och ej heller något uttalande göras, hur åkerbrukskolonien Hall i framtiden kommer att gestalta sig. Sedan någon tid pagar en utredning om en lämpligare förläggning av eleverna och därmed i samband stående frågor. Säkerligen torde därvid bibehållandet av de mindre önskvärda logementen att bliva föremål för övervägande, liksom den ytterst viktiga frågan om anskaffande av ändamålsenliga yrkesarbetslokaler måste tränga sig fram till avgörande. Och möjligt är att dessa planer, om de skola realiseras, visa sig så kostsamma, att det skall befinnas lämpligt att staten övertager anstalten, något som tidigare varit på tal. Oavsett emellertid den omorganisation och de nybyggnader som erfordras, ha de tillgängliga handlingarna tillfullo ådagalagt behovet av ett ingripande från statens sida under den allra närmaste tiden i syfte att möjliggöra anstaltens verksamhet under det närmaste året.

I anledning av det anförda har statens inspektör för fattigvård och barnavård tillstyrkt, att genom Kungl. Maj:ts åtgöranden åkerbrukskolonien Hall måtte erhålla det önskade beloppet.

Jämväl skyddshemsinspektören har i sitt yttrande förordnat, att ekonomiskt understöd i en eller annan form måtte utgå till åkerbrukskolonien Hall. Han har därvid anförut följande.

*Skyddshems-
inspektören.*

Den nya barnavårdslagen, som trädde i kraft med 1926 års ingång, förutsätter att specialavdelningar (eller anstalter) för vissa kategorier vanartade skola finnas (§ 43 mom. 2 och 3). Åkerbrukskolonien Hall har åtagit sig, efter överenskommelse med staten, att för vanartade gossar anordna och hålla sådana specialavdelningar. Det är därför otvivelaktigt, att staten har ett verkligt intresse av att verksamheten å Hall kan fortsättas och bedrivas under förhållanden, som äro för uppfostringsarbetet så välordnade som möjligt.

Ju mera barnavårdslagen kommer i tillämpning i fråga om vanartade barns omhändertagande, dess mer skola de skilda landstingsområdena själva eller genom överenskommelse med närliggande landsting, som äga skyddshem, rationellt ordna skyddshemsverksamheten för den kategori gossar, vilken omnämnes i § 43 mom. 1 av lagen. Detta kommer åter att under de närmaste åren återverka på elevantalet å Hall. Före barnavårdslagens ikraftträdande och under tiden närmast därefter sändes i avsevärt antal sådana gossar till Hall. Men i samma mån barnavårdsnämnderna inom de olika landstingsområdena använda sig av sina egna hem eller av abonnerade skyddshemsplatser, i samma mån skall elevantalet å Hall sjunka, även om denna sjunkande tendens något motverkas av att elever av andra kategorier mottagas. Den i styrelsens underdåniga skrivelse omnämnda nedgången av elevantalet under senare år torde vara ett utslag av denna tendens. Man torde alltså kunna säga, att underskottet i åkerbrukskolonien Halls budget i ganska väsentlig grad är beroende på att anstaltens stora ram och personaluppsättning icke har kunnat ändras och reduceras i samma hastiga tempo, som elevantalet genom ändrade förhållanden har nedgått.

Det anförda antyder, att man otvivelaktigt måste räkna med att Hall inom de närmaste åren ställes inför kravet på en ganska genomgripande omorganisation. Även detta antydes i styrelsens underdåniga skrivelse och har klarare framträtt i dess redan beviljade hemställan om rätt att försöksvis till 1 juli 1929 få vidtaga vissa omplaceringar av elevgrupper på Hall och

Håga. Har, såsom nyss påpekats, en stor del av Halls klientel hittills bestått av vanartade gossar under 15 år, kommer, vad tiden lider, eleverna alltmer att utgöras dels av äldre vanartade, d. v. s. sådana som redan vid intagningen äro 15 år eller däröfver och som i vissa fall kunna komma att stanna till 21 års ålder, dels av psykiskt defekta, för vilka redan en särskild avdelning är anordnad, dels slutligen av grovt vanartade, vilka icke kunna fostras å landstingens mindre skyddshem. Denna successivt skeende förvandling av elevstammen måste medföra, att hela arbetet — såväl beträffande förläggning som beträffande skol- och yrkesundervisning och övervakning — omläggas. Men en sådan omläggning måste givetvis under övergångsåren förorsaka rubbningar i anstaltens ekonomi.

*Förslag till
ändrad bok-
föring för
anstalten
m. m.*

Vid det yttrande, som avgivits av statens inspektör för fattigvård och barnavård, var fogad en skrivelse från tillförordnade direktören vid Hall *M. Pehrling* till föreningens styrelse, i vilken framlagts det i föreningens förevarande framställning åsyftade förslaget till vissa förändringar av den vid anstalten tillämpade bokföringen m. m. Ändamålet med omläggningen har förklarats vara, bland annat, att vinna erfarenhet av de olika förvaltningsgrenarnas eventuella behov av omorganisation. I skrivelsen anföres, att det för närvarande rådde en viss oklarhet i förhållandet mellan skyddshemmets och lantbruksegendomens ekonomi. Sålunda utginge ett ej oväsentligt belopp av allmänna medel — omkring 16,000 kronor årligen — till bestridande av löner åt jordbrukspersonalen. Då emellertid några för egendomens ekonomi betungande åtgärder för elevernas utbildning i jordbruk ej vore vidtagna utan deras deltagande i det allmänna jordbruksarbetet tvärtom kunde betraktas som en för jordbruket fördelaktig anordning, syntes något understöd av allmänna medel till jordbruket ej vara befogat. Det vore enligt *Pehrling* önskvärt, att för jordbruket upplades en särskild bokföring och kassa och att samtliga driftkostnader bestredes med från jordbruket influtna medel. I de beräknade driftkostnaderna skulle då även ingå en viss ersättning till skyddshemmet för elevernas arbete, medan å andra sidan egendomen skulle gottskrivas för till skyddshemmet levererade produkter. Om lantbruksegendomens bokföring omlades på detta sätt, borde man enligt *Pehrling* under de närmast följande åren kunna bilda sig en säkrare uppfattning om huruvida vissa förändringar beträffande den egentliga jordbruksdriften vore behöfliga samt om jordbrukspersonalens löneförmåner stode i proportion till egendomens avkastning.

Vad angår skyddshemmets ekonomiska förvaltning har *Pehrling* påpekat, att betydande svårigheter vore förenade med uppgörandet av ett tillförlitligt statförslag. Anledningen härtill vore, att skyddshemmets inkomster huvudsakligast bestode av statliga och kommunala elevavgifter, varför dess ekonomi helt vore beroende av elevantalet. Enär de mindre skyddshemmen tycktes mottaga även flertalet av den enligt den nya barnavårdslagen tillkomna åldersgruppen av omhändertagna, nämligen den mellan 15 och 18 år, kunde en ytterligare sänkning av antalet befaras, såvida ej åtgärder vidtoges å Hall för rationellare yrkesutbildning, tidsenligare förläggningsanordningar o. s. v. Under förutsättning att dylika förbättringar vidtoges — vilket givetvis komme

att betinga betydande engångskostnader — borde man enligt Pehrling kunna räkna med ett elevantal av 150 i genomsnitt. Med utgångspunkt från detta elevantal har Pehrling framlagt ett rent preliminärt förslag till stat att läggas till grund för en beräkning av skyddshemmets ekonomi under de närmaste åren. Detta statförslag för skyddshemmet balanserar på en summa av 271,100 kronor. Såsom inkomst hava däri bland annat upptagits elevers arbetslöner med ett belopp av 15,000 kronor. Enligt förslaget skulle uppkomma ett överskott på inkomster av något över 11,000 kronor. Därvid har bland utgifterna medräknats ränta å de redan erhållna statslånen men däremot icke ränta och amortering å den skuld, till vars täckande hjälp nu begäres, eller å det lån, varmed denna skuld skulle komma att betalas.

Såsom i vissa av de avgivna yttrandena framhållits, är det uppenbart, att åkerbrukskolonien Hall fyller ett i hög grad allmännyttigt syfte och att den utgör ett nödvändigt led i den organisation av skyddshem, på vilken 1924 års barnavårdslag vilar i fråga om vårdnaden av vanartade barn. Därest anstalten på grund av ekonomiska svårigheter eller av annan anledning skulle komma att nedläggas av föreningen, måste det följaktligen bliva nödvändigt att på ett eller annat sätt, närmast genom statens försorg, skaffa en ersättning därför.

Med denna utgångspunkt synes det klart, att staten måste ingripa för att avhjälpa det ekonomiska nödläge, i vilket föreningen, främst till följd av den opåräknade nedgången i antalet elever, för närvarande ovedersägligen befinner sig med hänsyn till den irakade svävande skulden av nära 90,000 kronor. Den kreditform, som här måst komma till användning, är icke blott i hög grad olämplig för en inrättning av ifrågavarande natur; den innebär därjämte ett betungande av rörelsen med onödigt höga ränteutgifter. En liknande uppfattning har också kommit till uttryck i de yttranden, som avgivits i ärendet.

Tillika har emellertid i dessa yttranden framhållits, att ett beviljande av den nu begärda hjälpen icke innebär någon garanti för att anstalten skall kunna ekonomiskt bestå utan ytterligare bistånd från det allmänna. Det är icke möjligt att i sakens nuvarande läge bedöma, huruvida något måste åtgöras i detta hänseende och i så fall i vilken form ytterligare hjälp bör lämnas. Redan nu må dock framhållas, att den utväg, som först i sista hand bör tillgripas, enligt min mening är anstaltens övertagande av staten. Som skäl mot en sådan åtgärd åberopades i 1926 års proposition i fråga om lån till anstalten, bland annat, att ett dylikt övertagande skulle innefatta ett avsteg från den av statsmakterna godtagna grundsatsen, att de för tillämpning av barnavårdslagen erforderliga centrala anstalterna borde inrättas och drivas av därtill lämpliga organisationer med understöd från statens sida. Denna uppfattning delar jag till fullo.

Vad överhuvud angår åtgärder för eventuellt erforderlig hjälp till anstalten må vidare framhållas att, såsom av den lämnade redogörelsen framgår,

anstaltsledningen har sin uppmärksamhet riktad på behovet av omläggningar av rörelsen i skilda hänseenden. Sålunda har förslag framlagts om ett rationellt skiljande av skyddshemmets och lantegendomens förvaltning och ekonomi, en åtgärd, som enligt förslaget skulle kunna väntas medverka till ett ekonomiskt bättre resultat än för närvarande och medföra balans i räkenskaperna även med ett elevantal av endast 150. De sålunda framlagda förslagen hava ännu icke kunnat bliva föremål för närmare granskning, och det är följaktligen icke möjligt att nu bedöma, huruvida de gjorda beräkningarna äro hållbara; i vissa hänseenden torde tvekan kunna råda därom. En undersökning härav bör emellertid göras, och därest förslagen befinnas lämpliga, synas verkningarna av deras genomförande under någon tid böra avvaktas, innan ståndpunkt fattas till frågan om ytterligare åtgärder från statens sida.

I detta sammanhang vill jag härjämte understryka vad som anförts i fattigvårds- och barnavårdsinspektörens yttrande därom att utredning pågår även rörande viss omläggning av driften vid själva skyddshemmet, bland annat i syfte att undersöka möjligheterna för en utvidgad yrkesutbildning för eleverna och en förbättrad gruppering av dem. En viss omgruppering torde komma att försöksvis genomföras redan under den närmaste tiden. Även dessa omständigheter tala för att med det definitiva ståndpunktstagandet till frågan om ytterligare statsåtgärder för understöd åt anstalten får tills vidare anstå; en dylik omläggning måste nämligen alltid kräva vissa engångskostnader. Jag saknar följaktligen anledning att nu ingå på närmare behandling av de i yttrandena framlagda förslagen rörande mera permanent statsunderstöd. Dock må nämnas, att starka skäl otvivelaktigt kunna anföras för socialstyrelsens förslag, att anstalten — icke blott som nu för vissa utan för alla — obelagda platser skulle erhålla en ersättning, motsvarande de av elevantalet väsentligen oberoende allmänna omkostnaderna, i den mån de belöpa på dessa platser. En sådan form av bidrag har, såsom påpekats, bland annat tillämpats i avtal med andra enskilda sammanslutningar rörande upprättande av skyddshem.

Då jag alltså vill förorda, att genom beslut redan nu hjälp med det begärda beloppet beredes anstalten till konvertering av dess svävande skuld och till erhållande av ett mindre kapital, avsett att användas för den planerade omläggningen av jordbruksdriften, återstår att bedöma, i vilken form en dylik hjälp bör lämnas. Avgörandet härav försvåras av att framställningen i ämnet inkommit så sent som den 11 februari 1929, något som dock delvis förklaras av att det först efter den starka nedgången av elevantalet på nyåret synes hava blivit för föreningens styrelse klart, att den efter hand uppkomna bristen icke skulle kunna täckas utan statshjälp. Av nära liggande skäl anser jag emellertid bidrag av lotterimedel icke böra ifrågakomma i ett fall som detta. Närmast till hands hade då tydligen legat, att hjälpen lämnats antingen i form av ett anslag å riksstaten eller såsom ett lån att utgå av läne-medel. Med hänsyn till den sena tidpunkten torde emellertid avgörande betänkligheter ur budgetsynpunkt möta mot båda dessa utvägar. Då det

vidare av principiella skäl icke kan tillstyrkas, att staten här skulle ikläda sig garanti för ett lån hos pensionsförsäkringsfonden, är den lösning, som återstår, den som alternativt föreslagits av anstaltsstyrelsen och av statskontoret förordats, nämligen att staten, som för hittills beviljade lån har inteckning med bästa förmånsrätt i ifrågavarande fastigheter, skulle medgiva sådan nedsättning av denna säkerhet, att föreningen finge en bottenintekning å 100,000 kronor disponibel för belåning å annat håll, närmast hos pensionsförsäkringsfonden. Härigenom skulle föreningen erhålla en lämplig kreditmöjlighet, något som den för närvarande saknar, och nya statsmedel skulle icke behöva anlitas.

Emellertid kan mot en lösning enligt detta förslag uppenbarligen i och för sig göras vissa invändningar. Dessa synas mig dock knappast behöva vara avgörande. Även efter den ifrågasatta nedflyttningen kommer statens sammanlagda inteckningssäkerhet, som motsvarar ett belopp av 475,000 kronor, att ligga långt inom gränsen för anstaltens uppskattade värde, varvid emellertid bör bemärkas, att detta värde icke är ett affärsvärde utan värdet av anstalten såsom av staten eller annan driven för sitt nuvarande ändamål. Vidare må framhållas att, enligt vad som framgår av det föregående, föreningen förbundit sig att, därest staten så önskar, överlåta anstalten till statsverket för ett pris av 500,000 kronor. Å denna köpeskillning skall avräknas lånet av år 1926 å 350,000 kronor men däremot icke det år 1925 beviljade lånet å 125,000 kronor. Detta motsvaras av den s. k. Hågakolonien, vilken enligt det sistnämnda år slutna avtalet får av staten övertagas mot avskrivning av sist omnämnda lån. Även efter den ifrågasatta nedflyttningen av säkerheten kommer följaktligen lånet å 350,000 kronor att ligga inom den köpesumma av 500,000 kronor, som år 1926 var föremål för övervägande. Därest staten vid ett eventuellt övertagande av anstalten skulle dels åtaga sig betalningsansvaret för det nu ifrågasatta lånet hos pensionsförsäkringsfonden å 100,000 kronor, dels mot köpeskillningen kvitta lånesumman 350,000 kronor, skulle följaktligen nyssnämnda köpesumma ändock icke komma att överskridas.

På sålunda anförda skäl anser jag mig, med hänsyn till nödvändigheten av att hjälp snarast bringas anstalten, kunna förorda den sist behandlade lösningen av frågan. Denna utväg skulle alltså innebära en sådan ändring i de för redan lämnade statslån gällande villkoren, att säkerheten därför, som för närvarande består av inteckningar med bästa förmånsrätt vad angår penningintekningar, förändras till inteckningar med förmånsrätt näst efter 100,000 kronor. Till en sådan ändring av villkoren torde riksdagens medgivande böra inhämtas.

Under återopande av vad jag sålunda anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva sådan ändring i de föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina åren 1925 och 1926 beviljade lån av statsmedel, som i det föregående förordats.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Åke Karlholm.
